

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.18 (3234) ●

● ЧАЦВЕР, 19 МАЯ, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сузор’е юных талентаў
На абласным фэсце дзіцячай творчасці адметна вылучалася нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь” **Стар. 2**

Пад чароўны спеў цымбалаў
Карэн Ніксан-Лейн у захапленні ад беларускіх музыкантаў і Беларусі, а ў Мінску пачувае сябе як дома **Стар. 3**

Прыцягальныя вобразы
Упэўніцца ў тым, што традыцыйныя народныя промыслы і рамёствы сёння набываюць сучасныя рысы, можна было на выставе “Млын” у сталічным выставачным цэнтры **Стар. 4**

СПРАДВЕЧНАЕ

Па роснай юраўскай траве...

У традыцыйнах абрадах вяскоўцаў відаць і водгукі даўніх вераванняў продкаў, і неацэнны досвед, карысны кожнаму для жыцця ў гармоніі з прыродай

Іван Яцкавец

Гэтыя каларытныя здымкі зроблены сёлета на пачатку мая на Гомельшчыне, у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна. Што гэта за дзея? Чаму менавіта ў дзень святога Юрыя, ці на Юр’я, як кажуць у некаторых мясцовасцях, сяляне з прадаўніх часоў спраўляюць абрад “Юраўскі карагод”? Цяпер пра гэта больш падрабязна могуць расказаць хіба культуролагі. Дарэчы, адметны абрад ужо атрымаў статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Беларусі. На Юр’я ў пагостаўцаў штогод — вялікае свята. Дзяўчаты робяць вянкi з травы, галінак дрэў, першых кветак, жанчыны ўбіраюцца ў святочныя строі. А перад тым пякуць па традыцыі рытуальны каравай. Вяскоўцы ўсёй грамадой выходзяць у поле, водзяць там карагоды, спяваюць, звяртаюцца да Усявышняга з просьбамі аб добрым ураджай. І ў адпаведнасці, пэўна, з язычнікім яшчэ вераваннем прыносяць яму ў ахвяру ўпрыгожаны каравай.

Фалькларысты сцвярджаюць, што па гэты час старажытны славянскі абрад “Юр’е”, які ладзіцца 6 мая, найлепш захаваўся менавіта ў вёсках на поўдні Беларусі. “Юр’я пасля зімняй спячкі зямлю адмыкае, расу вы-

пускае, якая вялікую карысць для травы і глебы мае”, — кажуць у народзе. А май, дарэчы, называюць і траўнем, бо трава хутка расце. Многім з нас, вяскоўцам па нараджэнні, з дзяцінства Юр’я помніцца і як дзень, калі ўпершыню пасля зімы выганялі кароў на пашу. Колькі хваляван-

няў! Вядома ж, адвыклай ад статка жывёле патрэбен асаблівы клопат. Таму нават у атэістычны час мудрыя сялянкі, адпраўляючы карміцелюк у поле, стараліся аберагчы іх замовамі, прыёмамі народнай магіі ды рознымі травамі, свечкамі, святою вадою ад дурнога вока, хвароб, нават

Даўняя юраўская традыцыя будзе доўжыцца і ў будучыні

ад ваўкоў — лясная ж краіна. Спрадвеку веды пра тое, як даглядаць жывёлу, перадаваліся з роду ў род.

І адным з нябесных апекуноў свойскай жывёлы, як і ўвогуле сельскай гаспадаркі, лічыўся

язычніцкі бог Ярыла, якога пазней змяніў у абрадах хрысціянскі святы Юрый. Менавіта плодную, “ярую” сілу, якой поўніцца цяпер прырода, і задобрываюць пад час абраду сяляне, імкнучыся жыць у гармоніі з прыродай.

Юраўскі карагод вяскоўцаў у полі за Пагостам — толькі адзін з элементаў цікавага абраду

ЗЕМЛЯКІ

Роднае слова — сяброўства падмурак

Майскія сустрэчы актывістаў беларускай дыяспары ў Мінску сталі традыцыйнымі

Іван Ждановіч

Вясна, як вядома, — пара сяўбы. Сімвалічна, што менавіта ў гэты час у Мінск на выставу “СМІ ў Беларусі”, збіраюцца землякі з розных краін. Тут і “засяваюцца” новыя сяброўскія кантакты, крышталізуюцца ідэі супрацоўніцтва. Сёлета ў нас гасцявалі суайчыннікі з Грузіі,

Латвіі, Літвы, Польшчы, Украіны, Эстоніі. І ўсе імкнуліся прывесці, паказаць плён сваёй працы на карысць беларушчыны — пэўна, больш за два дзясяткі розных выданняў было на стэндзе беларускай дыяспары. Газета расказвала ўжо аб прэзентацыі “Беларуска-латышкага і латышка-беларускага слоўніка”. Традыцыйна менавіта латышскія бе-

ларусы найбольш увагі надаюць друкаванаму слову, 17-ы год выдаюць газету “Прамень”. А што яшчэ з’явілася на друкаваным полі дыяспары ў апошні час?

Мяне парадавала, скажам, выданне “Skorinukas”/“Скарыніч”, якое робяць супольна вучні і настаўнікі Віленскай школы імя Францыска Скарыны. Землякоў з суседняй краіны прадстаўляў

Раман Вайніцкі — ён і прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве, і выкладчык школы, адзін з ідэйных натхняльнікаў выдання. Апошні выпуск школьнай 8-палоснай газеты, што выходзіць на літоўскай і беларускай мовах, прысвечаны памятнай даце — 25-годдзю аварыі на ЧАЭС. Пададзена не толькі інфармацыя пра вялікія

намаганні па мінімізацыі вынікаў аварыі, але і пра школьную канферэнцыю “Здравае асяроддзе — здоравае жыццё”, работу юных біёлагаў школы.

Кіраўнік Культурнага цэнтра Беларусі ў Польшчы Аляксандр Карачун падзякаваў, што наша газета двойчы расказала пра агульнапольскі, ужо васемнаццаты Фэст беларускай песні. → **Стар. 2**

ЗЕМЛЯКІ

Роднае слова — сяброўства падмурак

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

“І мы таксама пра тое свята напісалі!” — усміхаецца Аляксандр Юр’евіч, дорыць бюлетэнь-шток-вартальнік з фотаздымкам спевакоў гурта “Беларусы” на вокладцы. Яркія колеры, якасная папера. Фота і тэксты па-беларуску і па-польску расказваюць таксама пра выставы “Шляхецкія скарбы” Наталлі Смоляк, мастака з Гродна Аляксандра Сільвановіча, пра сустрэчу вядомых беларусаў з Польшчы паэта Яна Чыквіна і літаратуразнаўцы Галіны Тварановіч у Брэсцкім дзяржуніверсітэце, гасролі ў суседняй краіне Тэатра лялек з Гродна, пра 55-годдзе Беларускага грамадска-культурнага таварыства, ёсць і шэраг іншых беларуска-польскіх навін.

Вельмі хочацца землякам, каб плён іх асветніцкай працы быў запатрабаваны на Бацькаўшчыне. Дарэчы, гэта па ініцыятыве паэта з Даўгаўпілса, намесніка старшыні культурна-асветніцкага таварыства “Уздым”, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Станіслава Валодзькі і ладзілася сёлетая ўпершыню творчая сустрэча пад назвай “У сэрцы з Радзімай” у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. На яе былі запрошаны актывісты дзяспары, прадстаўнікі СМІ і літаратурнай творчасці з-за мяжы. Цёплай, сардэчнай атрымалася размова. Розныя выданні ў будучы спецфонд пісьменнікаў беларускага замежжа перадалі старшыня Саюза

Беларусы з розных краін пад час экскурсіі па Нацыянальнай бібліятэцы

беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова, прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве Раман Вайніцкі, старшыня Данецкай абласной грамадскай арганізацыі “Культурна-асветніцкае таварыства беларусаў “Нёман” і аднайменнай газеты Сафія Пасынкава, саветнік пасольства і кіраўнік Культурнага цэнтру Беларусі ў Польшчы Аляксандр Карачун. А прэзідэнт Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніна Савінава парадвала, што ўсё часцей чуе ў грамадскіх месцах сталіцы родную мову і паабяцала, што прывязе ў Нацыянальную бібліятэку як саміх рупліўцаў беларускага слова з Эстоніі, так і іх кнігі.

Прыемная каалічнасць: Станіслаў Валодзька, перадаючы свае паэтычныя зборнікі ў Нацыянальную

бібліятэку, крыху нават разгубіўся. Аказалася, некаторыя з іх раней ужо трапілі ў яе фонды і былі на зладжанай да падзеі выставе-праглядзе. Увогуле ж там сабралася каля 60 кніг, энцыклапедыі па гісторыі беларускага замежжа, зборнікаў твораў выхадцаў з беларускіх зямель, імёны якіх вядомыя як у нашым краі, так і ў Расіі, Чэхіі, Вялікабрытаніі, ва Украіне ды іншых краінах. Кіраўнік выставачнага аддзела Фёдар Ястраб, які прымаў кнігі, патлумачыў: Айчына не забывае сваіх сыноў і дачок. І выказаў меркаванне, што, можа, і не трэба збіраць іх кнігі ў асобны фонд — мы ж усе родныя людзі...

Пад час знаходжання актывістаў беларускага руху з замежжа ў Мінску з іх удзелам прайшоў круглы стол “Дыялог дзяспар:

шляхі партнёрства”. На сустрэчы з міністрам культуры Паўлам Латушкам шмат пытанняў было вакол падрыхтоўкі да Першага фестывалю мастацтваў беларусаў свету, правядзенне якога запланавана на 8-9 ліпеня 2011 года. Нямала ўдзячных слоў у адрас беларускай дзяржавы за канкрэтную падтрымку — нацыянальнымі касцюмамі, сімволікай, кнігамі, кампакт-дыскамі з разнастайным культуралагічным матэрыялам — гаварылі землякі ў апарце Упаўнаважанага. А Леанід Гуляка прыводзіў канкрэтныя лапчы, паабяцаў, што дапамога тым, хто сам актыўна працуе, будзе ісці і надалей. Важны момант: у суполках дзяспары ствараецца ўсё больш нядзельных школ, і ёсць вострая патрэба, каб іх кіраўнікі перыядычна праходзілі курсы па род-

най мове ў Беларусі. Падтрымку ў гэтай справе павінна аказаць землякам найперш Міністэрства адукацыі, якое, дарэчы, летас выдала кампакт-дыскі з алічбаванымі падручнікамі па беларускай мове і накіравала іх у шэраг замежных суполак.

Увогуле ж на розных сустрэчах землякі гаварылі: менавіта па роднай беларускай мове пазнаюць нас у свеце, і ніхто, акрамя нас саміх, ніколі не будзе рупіцца пра яе пашырэнне. Таму і надаецца ўсё больш увагі ў найбольш актыўных суполках адукацыйным праектам, рабоце з дзецьмі, моладдзю. Родную мову нашы землякі імкнучыся зрабіць не проста экзотыкай для фестывалю ці прэзентацыі, а жывой мовай сваіх паўсядзённых зносін, бо гэта — незаменная аснова для паўнакроўнага жыцця беларускай дзяспары.

БЕКАПОМНАЕ

Крылы для подзвігу

У Мінску ўшанавана памяць пра Героя Савецкага Саюза, урадженца Украіны Фёдара Хіміча

Мемарыяльная дошка ў памяць пра Фёдара Хіміча ўсталявана на доме №6 па вуліцы Арлоўскай, дзе жыў герой вайны. Нарадзіўся ж ён у сялянскай сям’і ў Херсонскай вобласці, працаваў слесарам на заводзе ў Мелітопалі, вучыўся ў Качынскай ваенна-авіяцыйнай школе пілотаў. Фёдар Хіміч здзейсніў 535 баявых вылетаў, удзельнічаў у баях па вызваленні Беларусі. За мужнасць у кастрычніку 1944-га яму было прысвоена высокае званне Героя. Пасля вайны франтавік працягваў службу, якую завяршыў у 1962 годзе камандзірам авіядывізіі. Фёдара Хіміча не стала ў маі 2009-га, ён пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

Тых дзён не згасла слава

На пераправе цераз Дзвіну летам 44-га да апошняга патрона трымаў абарону кулямётчык Джумаш Асаналіеў. Знішчыў больш за 20 ворагаў, апошняя гранатай разам з фашыстамі ўзарваў і сябе. За подзвіг яму пасмяротна было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Імя яго ўшанавана як у Беларусі, так і ў Ісык-Кульскай вобласці Кыргызіі, адкуль Джумаш родам. А ў 2005 годзе ў Мінску устаноўлены помнік Асаналіеву. Сёлетая, як і заўсёды ў маі, ля помніка адбыўся мітынг-рэквіем. Яго ўдзельнікі ўсклалі кветкі да манумента, гаварылі, што беларусы і кіргізы заўсёды будуць сябрамі, бо іх дружба загартавана ў полымі Вялікай Айчыннай вайны.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Сузор’е юных талентаў

На абласным фэсце дзіцячай творчасці адметна вылучалася нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь”

На фэсце землякі-беларусы глядзеліся вельмі годна. У прыватнасці, ад горада Цюмені выступала вакалістка Юлія Чарапанавы, яна ўшанавана дыпламам лаўрэата I ступені. Ансамбль “Зярнятка”, якім кіруе Е. Гардубей, стаў лаўрэатам III ступені, прыгожа выступіў і гурт “Пралескі” пад кіраўніцтвам К. Зуевай і З. Равякінай. Дэкаратыўныя пано і работы з саломкі з беларускімі матывамі прадставілі ўмелыя студыі дзіцячай прыкладнай творчасці “Брыганціна”.

Два беларускія гурты прыехалі на фэст з сяла Вікулава. Лаўрэатамі сталі

ўдзельнікі харэаграфічнага ансамбля “Фіеста”, якім кіруе А. Панамарова. У ліку лаўрэатаў фэсту таксама дуэт вакалістаў Дзмітрыя Чарапанавы і Крысціны Волкавай.

Сяло Дзясятава Ішымскага раёна прадстаўляў эстрадна-вакальны дуэт “Кветкі”, а ў катэгорыі “мастацкае слова” выступіла Аліса Новікава. І яшчэ нашы землякі са студыі “Вясёлка”, якой кіруе Алена Антончанка, прадставілі цікавую кампазіцыю “Каля млына”.

Дарэчы, на фэсце ўпершыню прадстаўляліся работы серыі “Беларуская выцінанка”. Як вядома, росквіт гэтага традыцыйна-

га рамяства прыйшоўся на беларускіх землях на канец XIX – сярэдзіну XX стагоддзя. Мастацтва выцінанкі беларусы-перасяленцы прывезлі і ў Сібір, папярковыя ўзоры былі неад’емнай часткай вясковага інтэр’еру, імі ўпрыгожвалі не толькі вокны, сцены, вазоны з кветкамі, але і абразы. Простая папера часта замяняла тэкстыль, майстры ўмела імітавалі вязанне ці ажурную вышыўку. На фэсце ў Цюмені беларускую выцінанку разгледвалі з вялікай цікавасцю, а жадаючыя маглі не толькі паглядзець на папярковыя творы мастацтва, але і ўзяць майстар-клас у Алены Антончанкі.

І ўдзельнікі, і журы доўга не адыходзілі ад беларускіх стэндаў: распытвалі пра тонкасці майстэрства, любаваліся прыгожымі работамі. І вось вынік: гэтая серыя работ прызнана самай лепшай, адзначана дыпламам I ступені.

Акрамя дыпламаў, усе ўдзельнікі беларускай дэлегацыі атрымалі падзячныя лісты, салодкія падарункі ад прадстаўнікоў беларускай дзяспары. Спадзяюся, фэст, на якім панавала атмасфера цэльнай, добразычлівага, надоўга запомніцца ўсім юным удзельнікам свята.

Уладзіслаў Татарынец, кіраўнік аддзела Беларускай культуры Палаца культуры “Будаўнік”, г. Цюмень

Дзяўчаты з гурта “Фіеста” — у ліку лаўрэатаў фэста

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Пад чароўны спеў цымбалаў

Амерыканскі дырыжор Карэн Ніксан-Лейн у захапленні ад высокага майстэрства беларускіх музыкантаў і самой краіны. А ў Мінску яна пачувае сябе як дома.

Іна Ганчаровіч

“Вясна, каханне і жанчыны” — пад такой назвай прайшоў нядаўна адметны канцэрт Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя І. Жыновіча. Задуманы ён быў як творчы вечар вядучай салісткі аркестра, вядомай выканаўцы беларускіх народных песень Ніны Кавалёвай, а ператварыўся ў вялікае вандраванне ў свет музыкі. Бо гучалі ў Белдзяржфілармоніі творы амерыканскіх і беларускіх аўтараў, народныя песні, мелодыі з галівудскіх кінафільмаў і вядомых мюзіклаў, фальклорныя аркестравыя п’есы. Былі спачатку скептыкі: ці магчыма такое ажыццявіць? На дапамогу прыйшла амерыканскі дырыжор Карэн Ніксан-Лейн: яна падарыла аркестру шэраг унікальных сімфанічных партытур. Па-майстэрску адаптавалі іх для выканання на народных інструментах аранжыроўшчыкі Аляксандр Крамка і Анатоль Курмакін.

А першая сустрэча беларускіх музыкантаў-“народнікаў” са спадарыняй Ніксан-Лейн адбылася толькі напярэдадні канцэрта. Я ведала, што выпявае такі незвычайны міжнародны праект, а Карэн дазволіла мне пабываць на першай рэпетыцыі. І, прызнацца, была я проста ў захапленні ад яе прыцягальнага таленту. Пагутарылі ж мы крыху пазней.

— Карэн, як вы змаглі адважыцца звязаць свой лёс з такой складанай прафесіяй? Яна

У дырыжора Карэн Ніксан-Лейн (справа) са спявачкай Нінай Кавалёвай — поўнае творчае паразуменне

ж традыцыйна прылічаецца да мужчынскіх, дзе шануюцца ўладарнасць характару і нават некаторая аўтарытарнасць...

— Я нарадзілася ў штаце Мічыган у Дэтройце ў вялікай сям’і. Мае бацькі часта музіцыравалі дома, а тата нават спрабаваў рабіць скрыпку. І таму, вядома ж, я была захопленая музыкай. Спачатку навучылася іграць на баяне, затым на валторне і пасля працавала адзінаццаць гадоў у амерыканскім сімфанічным аркестры. Тады і зразумела, што жадаю стаць дырыжорам — ізноў паступіла вучыцца. Пашанцавала, што трапіла на курс выдатнага амерыканскага кампазітара і дырыжора Леанарда

Бернстайна. Дзякуючы яму перада мной адкрыўся цалкам іншы свет музыкі, і цяпер я проста жадаю перадаць тое, што сама бачу і адчуваю, аркестру і публіцы. А хто дырыжор — жанчына ці мужчына — для мяне наогул няма розніцы, я пра гэта ніколі нежак не задумвалася... Я музыкант і, можна сказаць, проста перакладчык. Калі працую з аркестрам, то думаю пра кампазітара, музыку, якую мы выконваем, і пра тое, як дакладней перадаць усе эмоцыі мовай гукаў.

— Ці не цяжка вам пераносіць немалыя фізічныя нагрузкі?

— У мяне выдатная падрыхтоўка, бо штодня займаюся фізкультурай. На сцэне, пакуль гучыць

музыка, магу працаваць суткі, усе 24 гадзіны — і пры гэтым не адчуваю стомы.

— Калі і дзе вы ўпершыню пазнаёміліся з беларускімі музыкантамі?

— Гадоў адзінаццаць таму геніяльны беларускі дырыжор Геннадзь Праватораў запрасіў мяне папрацаваць з яго аркестрам. Да таго пра Беларусь я не ведала нічога. Калі ж прыехала ў Мінск і прыйшла на першую рэпетыцыю, то проста ўлюбілася ў вашых таленавіцейшых музыкантаў, у ваш горад і ў вашых людзей. Пасля канцэрта я плакала ад шчасця, ад той цеплыні, якую тут адчула. І сёння ў Мінску я пачуваю сябе як дома. У

мяне шмат сяброў, я пазнаёмілася з многімі сем’ямі, а іх дзеці раслі ў мяне на вачах.

— 3 нашым Нацыянальным акадэмічным народным аркестрам вы пазнаёміліся ўпершыню. Што адчуваеце, калі гучаць зусім не традыцыйныя для вас інструменты?

— Сапраўды, многія музычныя інструменты, якія ёсць у аркестры, я бачыла раней толькі ў музеях. Некаторыя, напрыклад, своеасаблівыя дудачкі я чула, паколькі мая мама чэшка і мне даводзілася бываць на канцэртах чэшскіх музыкантаў. А ўявіць сабе, што цымбалы, дуды, жалейкі настолькі музычныя, — я нават не магла. Гэта вельмі ўражвае, калі на цымбалах іграюць сімфанічную музыку. Цяпер ведаю: на народных інструментах можна іграць усё, што заўгодна.

— У вас ёсць жаданне працягнуць супрацоўніцтва з народным аркестрам?

— Калі будзе такая магчымасць, я буду шчасліва. На жаль, за мяжой, асабліва ў нас у Амерыцы, пра вашу краіне ведаюць мала, пра аркестр імя Жыновіча — яшчэ менш. А ён унікальны! Нічога падобнага больш у свеце няма. Гэта адзіны ў свеце аркестр, практычна аналаг сімфанічнага, толькі замест струннай групы інструментаў ідуць цымбалы. А мне вельмі хацелася б, каб людзі і далёка за мяжой ведалі, што ёсць такі супер-аркестр.

Метэор з Карлава ўніверсітэта

Вацлаў Жыдліцкі адкрыў чэшскім чытачам беларускую літаратуру

Адам Мальдзіс

Спачатку, прызнацца, пачыла мяне паставіць у загалоўку слова “зорка”. Ды зорка ззяе нерухома ў атачэнні іншых святл. А Вацлаў Жыдліцкі, у якога нядаўна былі 80-я ўгодкі, пранёсся на небасхіле чэшскай беларусістыкі 1960–90-х адзін, да таго ж імкліва. Спрабаваў акружаць сябе вучнямі, але тых пераманьвалі іншыя славянскія літаратуры. Праўда, знаходзіў сяброў і папечнікаў у Беларусі. Яны зрабілі яго, прафесара Карлава ўніверсітэта ў Празе, сябрам Міжнароднага камітэта беларусістаў, а ў 1996-м і ганаровым доктарам Беларускага дзяржуніверсітэта.

Згадаю, што ўпершыню сустрэліся мы 10 мая 1968 года, на дні нара-

джэння Сяргея Панізньніка — афіцэра, журналіста, перакладчыка і паэта, “Лермантава беларускай паэзіі”. Ён быў знаёмы з “Вацэкам”, запрасіў яго на вечарыну. У Сяргея сваёй жылплошчы ў Мінску яшчэ не было, імяніны святкавалі на гасціннай кватэры Уладзіміра Караткевіча. Мы дружна атачылі калегу з берагоў Влтавы, здзіўляліся, як хораша ён гаворыць па-беларуску. А паколькі на маёй хатняй паліцы ўжо стаялі яго манаграфіі “Украінская і беларуская літаратура ў чэшскіх перакладах” (1956), “Даследаванні па гісторыі чэшска-беларускай супольнасці” (1960) і іншыя, мы сталі абменьвацца кнігамі, пісаць на іх водгукі. Жыдліцкі запрасіў Караткевіча і яго жонку ў Прагу, іх дружба вылілася ў пераклады

Вацлаў Жыдліцкі з Максімам Танкам і Іванам Шамякіным

на чэшскую мову раманаў і аповесцяў “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Нельга забыць”, “Хрыстос прыязміліся ў Гародні” і “Чорны замак Альшанскі”. Былі сустрэчы на канферэнцыях у Мінску, у доме адпачынку “Іслач” каля Ракава — менавіта там зроблены здымак Вацлава з Максімам Танкам і Іванам Шамякіным.

Апошні раз мы бачыліся ў 1991-м, калі група беларускіх скульптараў і літаратараў выязджала аўтобусам у Прагу, каб выбраць знакавае месца для помніка Францыску Скарыну, які, як вядома, выдаў там у 1517 годзе першую кніжку на старабеларускай мове. Нашымі папечнікамі-экскурсаводамі былі Вацлаў Жыдліцкі і настаўнік-філолаг Міласлаў Зіма. Дарэчы, калі б не іх прадуманая да-

памога, у Празе сёння не стаяў бы наш Скарына, не віднелася б мемарыяльная дошка на бібліятэцы “Клементыnum”.

18 жніўня 2002 года вернага сябра беларускай літаратуры не стала. У некралогі я прыгадаў, што нарадзіўся ён 16 красавіка 1931 года ў вёсцы Тулічаў Валынскай вобласці (Украіна), адкуль пасля вайны сям’я перасялілася ў Чэхію. Сярод заслуг нябожчыка згадваў курсы лекцый па беларускай філалогіі для студэнтаў Карлава ўніверсітэта, падручнік “Кароткі нарыс гісторыі беларускай літаратуры”, пераклады твораў А. Адамовіча, Я. Брыля, В. Быкава, І. Пташнікава, І. Шамякіна, складзеныя ім анталогію беларускай паэзіі, аднатомнікі Я. Купалы і М. Танка.

Глыбокія пласты мінуўшчыны

Дзіяна Курыла

Знойдзеныя пад час раскопак на Гродзеншчыне артэфакты хутка стануць музейнымі экспанатамі

Для выкладчыка Гродзенскага дзяржуніверсітэта Юліі Юркавец праца з гістарычнымі артэфактамі ў самым разгары. Чатыры месяцы разам са студэнтамі яна была на раскопках. Фрагменты посуду, металічныя цвікі, манеты — усе знаходкі хутка лягуць у аснову вялікай навуковай працы.

Знаходкі з даўніны

Раскопкі каля вёскі Коматава ў Гродзенскім раёне пачаліся мінулым летам. “Усе знойдзеныя артэфакты датуюцца канцом XV — пачаткам XVIII стагоддзя, — гаворыць Юлія Юркавец. — Гэта чалавечыя астанкі,

часткі посуду, якую прыносілі на могількі, фрагменты разбуранага будынка”. Акрамя таго, знойдзены некалькі аб’ектаў жалезнага веку. Так што гісторыю тут можна вывучаць пластамі. У працэсе працы на гэтым невялікім участку зямлі археолагі знайшлі адрозу 300 пахаванняў — адно над другім. Аказваецца, нашы продкі жылі ў сярэднім 35 гадоў, была вялікая смяротнасць сярод дзяцей. У больш глыбокіх пластах — сведчанні пра яшчэ больш старажытныя паселішчы.

Чым гэтае месца так прыцягвала людзей на працягу стагоддзяў — яшчэ трэба адказаць. Вынікі навуковай працы будуць падрыхтаваны праз некалькі месяцаў. А да канца года ўчастак “Коматава-5”, як завучы яго навукоўцы, стане востравам. Ніжэй па цячэнні Нёмана ідзе будаўніцтва Гродзенскай ГЭС, і прылеглая тэрыторыя сыдзе пад ваду — тут з’явіцца вадасховішча. За гэты час у Коматава ўмацоўць берагі і ўсталююць памятны знак.

Прыцягальныя вобразы

Упэўніцца ў тым, што традыцыйныя народныя промыслы і рамёствы сёння набываюць сучасныя рысы, можна было на выставе “Млын” у сталічным выставачным цэнтры

Кацярына Мядзведская

Майстар Злата Гютава аўтарскія лялькі пачала ствараць усяго паўгода таму. А ў яе ўжо дзве калекцыі. Адна “12 месяцаў” — асабістая, з ёй аўтару вельмі шкада расставіцца. Другая ж, “Вялікі горад”, рабілася спецыяльна для выставы. “Усе вобразы ўзятыя з жыцця, падгледжаныя на вуліцах, — тлумачыць майстар. — Вось адна лялька-дзяўчына выйшла на прагулку адразу пасля дождыка і не забылася ўзяць з сабой парасон. Другая, у вячэрняй сукенцы, збіраецца ў тэатр. Гэтая, па-мойму, вельмі прыгожая, проста выйшла з дому па красавіца перад сям’ямі...”

Самае прыемнае, прызнаецца аўтар, маляваць вочы, рабіць валасы, прыдумваць аксесуары да адзення. Унутры кожнай цацкі для цеплыні зашыта насенне лёну, для душэўнасці — зорачкі аніса. Але любая лялька мае сэнс, калі з ёй гуляюць дзеці. Любімыя цацкі двухгадовай дачкі Златы — матуліны. А пра тое, што кожная прыгажуня з калекцыі “Вялікі горад” знойдзе ўрэшце свой прытулак, майстар не

сумняваецца: “У таго, хто набывае такую ляльку, ёсць месца для яе і ў душы, і ў доме”.

А вось традыцыйныя абрадавыя лялькі і лялькі-абярэгі на выставе прадстаўлялі майстры з віцебскай творчай студыі “Берагіня”. Сакрэтам, як спалучыць традыцыі і сучаснасць, падзялілася Ала Мішурная: “Шыем жаночае і мужчынскае адзенне з ільну, а да сучаснага крою дадаем элементы народнага этнічнага каларыту — вышыўку і традыцыйную сімволіку”. Нездарма на сукенках, што на стэндзе “Берагіні”, вышытыя кветкі — як сімвал дабрабыту і прыгажосці. На паясках — узоры з ромбікаў і хваляў, якія, як лічыцца, прыцягваюць шчасце, улываюць на добрае здароўе.

Арыгінальную тэхніку вышыўкі прыдумала Юлія Цалкова. Пачынала яна з узораў на сурвэтках, а цяпер з дапамогай ніткі і іголки стварае рэпрадукцыі карцін знакамітых мастакоў. “Я сама распрацоўваю схемы вышыўкі, падбіраю колеры. Цяпер заканчваю ўжо дваццаць другую карціну!” — пахвалілася майстар.

Уражваюць і партрэты Вольгі

АЛЕКСАНДР ШКАРБА

Да такіх незвычайных рэчаў, што былі на выставе, хочацца дакрануцца...

Жыўняк, якія яна вышывае бісерам. “Больш падабаецца рабіць вясельныя творы, вышываць твары дзяцей”, — прызнаецца аўтар. Дарэчы, канкурэнтаў у Вольгі амаль няма. Бываюць выпадкі, калі бісерам упрыгожваюць адзенне святых на іконах, робяць невялікія нацюрморты. Вольга ж стала пачынальніцай

новага жанра.

Дарэчы, многія майстры дзяліліся з наведвальнікамі сакрэтамі сваёй творчасці. Пад час выставы прайшлі, напрыклад, майстар-класы па вырабе пацерак і бранзалетаў з дрэва, а яшчэ народныя ўмельцы паказвалі, як з дапамогай фарбаў даць новае жыццё старым рэчам.

Мабільны патруль

Дар’я Клімава

Віцебскія міліцыянеры пры нясенні службы сталі больш выкарыстоўваць тэхніку

Упершыню патрульныя выехалі на дзяжурства ў Віцебскі парк адпачынку на матаролерах. Сачылі за правапарадкам міліцыянеры на скутэрах і ў дачным пасёлку Уланавічы.

Менавіта зоны адпачынку, прыгарадныя дачныя пасёлкі ў летні перыяд стануць аб’ектамі ўвагі такіх мабільных нарадаў. Дарэчы, ініцыятыва пакупкі скутэраў належыць самім міліцыянерам. Бо, калі на пешае патруляванне ўчасткаў у раёне пляжнай зоны ля возера Доўжа і ў бліжэйшым дачным пасёлку патрэбныя тры патрулі, то цяпер гэтыя аб’екты будуць знаходзіцца ў зоне ўвагі аднаго міліцыянера на матаролеры. Насельніцтва вельмі добразычліва аднеслася да такіх змен. Ды і самім міліцыянерам дастаўляе задавальненне язда на зручнай тэхніцы.

Віртуоз акардэона

Ірына Гардзіенка

Юны музыкант з Магілёва перамог на міжнародным конкурсе ў Германіі

Першае месца і спецыяльны прыз Асацыяцыі акардэаністаў атрымаў выхаванец Магілёўскай гімназіі-каледжа мастацтваў па класе баяна Міхаіл Валчкоў на Міжнародным конкурсе акардэаністаў і баяністаў у нямецкім Клінгенталі. “Клінгенталь — гэта цэнтр па вытворчасці сусветна вядомых акардэонаў і баянаў “Вельтмайстар”, — удакладніла намеснік дырэктара гімназіі-каледжа па канцэртнай рабоце Юлія Іванова. — Прычым па прэстыжнасці, значнасці з конкурсам акардэаністаў і баяністаў у Клінгенталі можа супернічаць хіба толькі форум музыкантаў “Кубак свету”.

Міхаіл Валчкоў пацвердзіў высокі ўзровень айчынай акардэоннай школы. Ён, дарэчы, ужо чацвёрты выканаўца з Беларусі, які дасягнуў такога выніку за апошнія дзесяць гадоў удзелу беларускіх музыкантаў у гэтым конкурсе. А супернікамі яго ва ўзроставай катэгорыі да 15 гадоў былі музыканты з Германіі, Польшчы, Францыі, Італіі, Расіі, Партугаліі, Швейцарыі, Аргенціны, Кітая і іншых краін.

Як адзначыла Юлія Іванова, поспех у Германіі для Міхаіла — не выпадковасць і не збег акалічнасцяў, а вынік штодзённай напружанай працы. Яму дапамагаву рыхтавацца да выступлення загадчык кафедры баяна-акардэона Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, заслужаны артыст Беларусі Мікалай Сеўрукоў. Да таго ж у Міхаіла ўжо ёсць вопыт удзелу і перамог на іншых конкурсах.

Бажэна — каралева вясны

Карона для Бажэны

Пятро Арэшка

Самых прыгожых і таленавітых студэнтак штогод збірае конкурс “Каралева Вясна”

Сёлета фінал XX міжнароднага конкурсу грацыі і артыстычнага майстэрства “Каралева Вясна-2011” праходзіў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Дзяўчаты дэманстравалі не толькі сваю знешнасць, але і самыя розныя таленты, праходзілі праз шэраг выпрабаванняў. Дарэчы, у фінале ўдзельнічалі як юныя беларускія прыгажуні, так і грацыі з Расіі, Украіны, Латвіі, Венесуэлы — лепшыя па выніках нацыянальных адборачных тураў конкурсу.

І вось аўтарытэтнае журы вынесла рашэнне: перамагла Бажэна Багінская, студэнтка мастацкага факультэта з Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. Тытул першай віцэ-міс прысуджаны адразу дзвюм прыгажуням — Сіланхель Рэйес з Венесуэлы і Наталлі Ларыёнавай з Беларусі. І ганаровы тытул другой віцэ-міс падзялілі беларуска Дзіяна Жукоўская і расіянка Наталля Капленка.

Зручныя пераходы на карысць бяспечнага руху па магістралях

НАВАКОЛЛЕ

Праходзьце, калі ласка!

Спецыяльныя дарожныя пераходы для жывёл зробіць у Белавежскай пушчы

Як вядома, цяпер будуюцца аўтадарога вакол Нацыянальнага парку “Белавежская пушча”. Робяцца і неабходныя захавы для бяспечнага руху па ёй. Бо сустрача з ласём ці зубрам на дарозе хоць і экзатычная, ды нічога добрага вадзіцелю альбо пасажырам не абяцае.

Як паведаміў супрацоўнік Навукова-практычнага цэнтры па біярэсурсах Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Руслан Навіцкі, спачатку будуць узведзены

два пераходы для дзікіх жывёл з Белавежскай пушчы. “Бетонныя канструкцыі плануецца пракласці пад дарожным пакрыццём, — патлумачыў вучоны. — Прычым ужо да восені пераходы павінны быць гатовыя. А каб жывёлы не палохаліся шуму аўтатранспарту, а таксама стуку ўласных капытоў, у гэтых прагонах пры дапамозе спецпакрыццяў будзе зроблена гукаізаляцыя”.

Вучоныя падумалі і над тым, як завабіць казуль, ласёў, кабаню і іншых жывёл да ўваходаў у падземныя калідоры. У якасці прынад пры іх будуць высаджаны кармавыя расліны.

ЗЕМЛЯКІ

Роднае слова — сяброўства падмурак

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

“І мы таксама пра тое свята напісалі!” — усміхаецца Аляксандр Юр’евіч, дорыць бюлетэнь-шток-вартальнік з фотаздымкам спевакоў гурта “Беларусы” на вокладцы. Яркія колеры, якасная папера. Фота і тэксты па-беларуску і па-польску расказваюць таксама пра выставы “Шляхецкія скарбы” Наталлі Смоляк, мастака з Гродна Аляксандра Сільвановіча, пра сустрэчу вядомых беларусаў з Польшчы паэта Яна Чыквіна і літаратуразнаўцы Галіны Тварановіч у Брэсцкім дзяржуніверсітэце, гасролі ў суседняй краіне Тэатра лялек з Гродна, пра 55-годдзе Беларускага грамадска-культурнага таварыства, ёсць і шэраг іншых беларуска-польскіх навін.

Вельмі хочацца землякам, каб плён іх асветніцкай працы быў запатрабаваны на Бацькаўшчыне. Дарэчы, гэта па ініцыятыве паэта з Даўгаўпілса, намесніка старшыні культурна-асветніцкага таварыства “Уздым”, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Станіслава Валодзькі і ладзілася сёлетая ўпершыню творчая сустрэча пад назвай “У сэрцы з Радзімай” у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. На яе былі запрошаны актывісты дзяспары, прадстаўнікі СМІ і літаратурнай творчасці з-за мяжы. Цёплай, сардэчнай атрымалася размова. Розныя выданні ў будучы спецфонд пісьменнікаў беларускага замежжа перадалі старшыня Саюза

Беларусы з розных краін пад час экскурсіі па Нацыянальнай бібліятэцы

беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова, прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве Раман Вайніцкі, старшыня Данецкай абласной грамадскай арганізацыі “Культурна-асветніцкае таварыства беларусаў “Нёман” і аднайменнай газеты Сафія Пасынкава, саветнік пасольства і кіраўнік Культурнага цэнтра Беларусі ў Польшчы Аляксандр Карачун. А прэзідэнт Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніна Савінава парадвала, што ўсё часцей чуе ў грамадскіх месцах сталіцы родную мову і паабяцала, што прывязе ў Нацыянальную бібліятэку як саміх рупліўцаў беларускага слова з Эстоніі, так і іх кнігі.

Прыемная каалічнасць: Станіслаў Валодзька, перадаючы свае паэтычныя зборнікі ў Нацыянальную

бібліятэку, крыху нават разгубіўся. Аказалася, некаторыя з іх раней ужо трапілі ў яе фонды і былі на зладжанай да падзеі выставе-праглядзе. Увогуле ж там сабралася каля 60 кніг, энцыклапедыі па гісторыі беларускага замежжа, зборнікаў твораў выхадцаў з беларускіх зямель, імёны якіх вядомыя як у нашым краі, так і ў Расіі, Чэхіі, Вялікабрытаніі, ва Украіне ды іншых краінах. Кіраўнік выставачнага аддзела Фёдар Ястраб, які прымаў кнігі, патлумачыў: Айчына не забывае сваіх сыноў і дачок. І выказаў меркаванне, што, можа, і не трэба збіраць іх кнігі ў асобны фонд — мы ж усе родныя людзі...

Пад час знаходжання актывістаў беларускага руху з замежжа ў Мінску з іх удзелам прайшоў круглы стол “Дыялог дзяспар:

шляхі партнёрства”. На сустрэчы з міністрам культуры Паўлам Латушкам шмат пытанняў было вакол падрыхтоўкі да Першага фестывалю мастацтваў беларусаў свету, правядзенне якога запланавана на 8-9 ліпеня 2011 года. Нямала ўдзячных слоў у адрас беларускай дзяржавы за канкрэтную падтрымку — нацыянальнымі касцюмамі, сімволікай, кнігамі, кампакт-дыскамі з разнастайным культуралагічным матэрыялам — гаварылі землякі ў апарце Упаўнаважанага. А Леанід Гуляка прыводзіў канкрэтныя лапчы, паабяцаў, што дапаможа тым, хто сам актыўна працуе, будзе ісці і надалей. Важны момант: у суполках дзяспары ствараецца ўсё больш нядзельных школ, і ёсць вострая патрэба, каб іх кіраўнікі перыядычна праходзілі курсы па род-

най мове ў Беларусі. Падтрымку ў гэтай справе павінна аказаць землякам найперш Міністэрства адукацыі, якое, дарэчы, летас выдала кампакт-дыскі з алічбаванымі падручнікамі па беларускай мове і накіравала іх у шэраг замежных суполак.

Увогуле ж на розных сустрэчах землякі гаварылі: менавіта па роднай беларускай мове пазнаюць нас у свеце, і ніхто, акрамя нас саміх, ніколі не будзе рупіцца пра яе пашырэнне. Таму і надаецца ўсё больш увагі ў найбольш актыўных суполках адукацыйным праектам, рабоце з дзецьмі, моладдзю. Родную мову нашы землякі імкнучы зрабіць не проста экзотыкай для фестывалю ці прэзентацыі, а жывой мовай сваіх паўсядзённых зносін, бо гэта — незаменная аснова для паўнакроўнага жыцця беларускай дзяспары.

БЕКАПОМНАЕ

Крылы для подзвігу

У Мінску ўшанавана памяць пра Героя Савецкага Саюза, урадженца Украіны Фёдара Хіміча

Мемарыяльная дошка ў памяць пра Фёдара Хіміча ўсталявана на доме №6 па вуліцы Арлоўскай, дзе жыў герой вайны. Нарадзіўся ж ён у сялянскай сям’і ў Херсонскай вобласці, працаваў слесарам на заводзе ў Мелітопалі, вучыўся ў Качынскай ваенна-авіяцыйнай школе пілотаў. Фёдар Хіміч здзейсніў 535 баявых вылетаў, удзельнічаў у баях па вызваленні Беларусі. За мужнасць у кастрычніку 1944-га яму было прысвоена высокае званне Героя. Пасля вайны франтавік працягваў службу, якую завяршыў у 1962 годзе камандзірам авіядывізіі. Фёдара Хіміча не стала ў маі 2009-га, ён пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

Тых дзён не згасла слава

На пераправе цераз Дзвіну летам 44-га да апошняга патрона трымаў абарону кулямётчык Джумаш Асаналіеў. Знішчыў больш за 20 ворагаў, апошняя гранатай разам з фашыстамі ўзарваў і сябе. За подзвіг яму пасмяротна было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Імя яго ўшанавана як у Беларусі, так і ў Ісык-Кульскай вобласці Кыргызіі, адкуль Джумаш родам. А ў 2005 годзе ў Мінску устаноўлены помнік Асаналіеву. Сёлетая, як і заўсёды ў маі, ля помніка адбыўся мітынг-рэквіем. Яго ўдзельнікі ўсклалі кветкі да манумента, гаварылі, што беларусы і кіргізы заўсёды будуць сябрамі, бо іх дружба загартавана ў полымі Вялікай Айчыннай вайны.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Сузор’е юных талентаў

На абласным фэсце дзіцячай творчасці адметна вылучалася нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь”

На фэсце землякі-беларусы глядзеліся вельмі годна. У прыватнасці, ад горада Цюмені выступала вакалістка Юлія Чарапанава, яна ўшанавана дыпламам лаўрэата I ступені. Ансамбль “Зярнятка”, якім кіруе Е. Гардубей, стаў лаўрэатам III ступені, прыгожа выступіў і гурт “Пралескі” пад кіраўніцтвам К. Зуевай і З. Равякінай. Дэкаратыўныя пано і работы з саломкі з беларускімі матывамі прадставілі ўмелыя студыі дзіцячай прыкладнай творчасці “Брыганціна”.

Два беларускія гурты прыехалі на фэст з сяла Вікулава. Лаўрэатамі сталі

ўдзельнікі харэаграфічнага ансамбля “Фіеста”, якім кіруе А. Панамарова. У ліку лаўрэатаў фэсту таксама дуэт вакалістаў Дзмітрыя Чарапанава і Крысціны Волкавай.

Сяло Дзясятава Ішымскага раёна прадстаўляў эстрадна-вакальны дуэт “Кветкі”, а ў катэгорыі “мастацкае слова” выступіла Аліса Новікава. І яшчэ нашы землякі са студыі “Вясёлка”, якой кіруе Алена Антончанка, прадставілі цікавую кампазіцыю “Каля млына”.

Дарэчы, на фэсце ўпершыню прадстаўляліся работы серыі “Беларуская выцінанка”. Як вядома, росквіт гэтага традыцыйна-

га рамяства прыйшоўся на беларускіх землях на канец XIX – сярэдзіну XX стагоддзя. Мастацтва выцінанкі беларусы-перасяленцы прывезлі і ў Сібір, папярковыя ўзоры былі неад’емнай часткай вясковага інтэр’еру, імі ўпрыгожвалі не толькі вокны, сцены, вазоны з кветкамі, але і абразы. Простая папера часта замяняла тэкстыль, майстры ўмела імітавалі вязанне ці ажурную вышыўку. На фэсце ў Цюмені беларускую выцінанку разгледвалі з вялікай цікавасцю, а жадаючыя маглі не толькі паглядзець на папярковыя творы мастацтва, але і ўзяць майстар-клас у Алены Антончанкі.

І ўдзельнікі, і журы доўга не адыходзілі ад беларускіх стэндаў: распытвалі пра тонкасці майстэрства, любаваліся прыгожымі работамі. І вось вынік: гэтая серыя работ прызнана самай лепшай, адзначана дыпламам I ступені.

Акрамя дыпламаў, усе ўдзельнікі беларускай дэлегацыі атрымалі падзячныя лісты, салодкія падарункі ад прадстаўнікоў беларускай дзяспары. Спадзяюся, фэст, на якім панавала атмасфера цэльнай, добразычліваці, надоўга запомніцца ўсім юным удзельнікам свята.

Уладзіслаў Татарынец, кіраўнік аддзела Беларускай культуры Палаца культуры “Будаўнік”, г. Цюмень

Дзяўчаты з гурта “Фіеста” — у ліку лаўрэатаў фэста

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Пад чароўны спеў цымбалаў

Амерыканскі дырыжор Карэн Ніксан-Лейн у захапленні ад высокага майстэрства беларускіх музыкантаў і самой краіны. А ў Мінску яна пачувае сябе як дома.

Іна Ганчаровіч

“Вясна, каханне і жанчыны” — пад такой назвай прайшоў нядаўна адметны канцэрт Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя І. Жыновіча. Задуманы ён быў як творчы вечар вядучай салісткі аркестра, вядомай выканаўцы беларускіх народных песень Ніны Кавалёвай, а ператварыўся ў вялікае вандраванне ў свет музыкі. Бо гучалі ў Белдзяржфілармоніі творы амерыканскіх і беларускіх аўтараў, народныя песні, мелодыі з галівудскіх кінафільмаў і вядомых мюзіклаў, фальклорныя аркестравыя п’есы. Былі спачатку скептыкі: ці магчыма такое ажыццявіць? На дапамогу прыйшла амерыканскі дырыжор Карэн Ніксан-Лейн: яна падарыла аркестру шэраг унікальных сімфанічных партытур. Па-майстэрску адаптавалі іх для выканання на народных інструментах аранжыроўшчыкі Аляксандр Крамка і Анатоль Курмакін.

А першая сустрэча беларускіх музыкантаў-“народнікаў” са спадарыняй Ніксан-Лейн адбылася толькі напярэдадні канцэрта. Я ведала, што выпявае такі незвычайны міжнародны праект, а Карэн дазволіла мне пабываць на першай рэпетыцыі. І, прызнацца, была я проста ў захапленні ад яе прыцягальнага таленту. Пагутарылі ж мы крыху пазней.

— Карэн, як вы змаглі адважыцца звязаць свой лёс з такой складанай прафесіяй? Яна

У дырыжора Карэн Ніксан-Лейн (справа) са спявачкай Нінай Кавалёвай — поўнае творчае паразуменне

ж традыцыйна прылічаецца да мужчынскіх, дзе шануюцца ўладарнасць характару і нават некаторая аўтарытарнасць...

— Я нарадзілася ў штаце Мічыган у Дэтройце ў вялікай сям’і. Мае бацькі часта музіцыравалі дома, а тата нават спрабаваў рабіць скрыпку. І таму, вядома ж, я была захопленая музыкай. Спачатку навучылася іграць на баяне, затым на валторне і пасля працавала адзінаццаць гадоў у амерыканскім сімфанічным аркестры. Тады і зразумела, што жадаю стаць дырыжорам — ізноў паступіла вучыцца. Пашанцавала, што трапіла на курс выдатнага амерыканскага кампазітара і дырыжора Леанарда

Бернстайна. Дзякуючы яму перада мной адкрыўся цалкам іншы свет музыкі, і цяпер я проста жадаю перадаць тое, што сама бачу і адчуваю, аркестру і публіцы. А хто дырыжор — жанчына ці мужчына — для мяне наогул няма розніцы, я пра гэта ніколі нежак не задумвалася... Я музыкант і, можна сказаць, проста перакладчык. Калі працую з аркестрам, то думаю пра кампазітара, музыку, якую мы выконваем, і пра тое, як дакладней перадаць усе эмоцыі мовай гукаў.

— Ці не цяжка вам пераносіць немалыя фізічныя нагрузкі?

— У мяне выдатная падрыхтоўка, бо штодня займаюся фізкультурай. На сцэне, пакуль гучыць

музыка, магу працаваць суткі, усе 24 гадзіны — і пры гэтым не адчуваю стомы.

— Калі і дзе вы ўпершыню пазнаёміліся з беларускімі музыкантамі?

— Гадоў адзінаццаць таму геніяльны беларускі дырыжор Геннадзь Праватораў запрасіў мяне папрацаваць з яго аркестрам. Да таго пра Беларусь я не ведала нічога. Калі ж прыехала ў Мінск і прыйшла на першую рэпетыцыю, то проста ўлюбілася ў вашых таленавіцейшых музыкантаў, у ваш горад і ў вашых людзей. Пасля канцэрта я плакала ад шчасця, ад той цеплыні, якую тут адчула. І сёння ў Мінску я пачуваю сябе як дома. У

мяне шмат сяброў, я пазнаёмілася з многімі сем’ямі, а іх дзеці раслі ў мяне на вачах.

— 3 нашым Нацыянальным акадэмічным народным аркестрам вы пазнаёміліся ўпершыню. Што адчуваеце, калі гучаць зусім не традыцыйныя для вас інструменты?

— Сапраўды, многія музычныя інструменты, якія ёсць у аркестры, я бачыла раней толькі ў музеях. Некаторыя, напрыклад, своеасаблівыя дудачкі я чула, паколькі мая мама чэшка і мне даводзілася бываць на канцэртах чэшскіх музыкантаў. А ўявіць сабе, што цымбалы, дуды, жалейкі настолькі музычныя, — я нават не магла. Гэта вельмі ўражвае, калі на цымбалах іграюць сімфанічную музыку. Цяпер ведаю: на народных інструментах можна іграць усё, што заўгодна.

— У вас ёсць жаданне працягнуць супрацоўніцтва з народным аркестрам?

— Калі будзе такая магчымасць, я буду шчасліва. На жаль, за мяжой, асабліва ў нас у Амерыцы, пра вашу краіне ведаюць мала, пра аркестр імя Жыновіча — яшчэ менш. А ён унікальны! Нічога падобнага больш у свеце няма. Гэта адзіны ў свеце аркестр, практычна аналаг сімфанічнага, толькі замест струннай групы інструментаў ідуць цымбалы. А мне вельмі хацелася б, каб людзі і далёка за мяжой ведалі, што ёсць такі супер-аркестр.

Метэор з Карлава ўніверсітэта

Вацлаў Жыдліцкі адкрыў чэшскім чытачам беларускую літаратуру

Адам Мальдзіс

Спачатку, прызнацца, пачыла мяне паставіць у загалоўку слова “зорка”. Ды зорка ззяе нерухома ў атачэнні іншых святл. А Вацлаў Жыдліцкі, у якога нядаўна былі 80-я ўгодкі, пранёсся на небасхіле чэшскай беларусістыкі 1960–90-х адзін, да таго ж імкліва. Спрабаваў акружаць сябе вучнямі, але тых пераманьвалі іншыя славянскія літаратуры. Праўда, знаходзіў сяброў і папечнікаў у Беларусі. Яны зрабілі яго, прафесара Карлава ўніверсітэта ў Празе, сябрам Міжнароднага камітэта беларусістаў, а ў 1996-м і ганаровым доктарам Беларускага дзяржуніверсітэта.

Згадаю, што ўпершыню сустрэліся мы 10 мая 1968 года, на дні нара-

джэння Сяргея Панізьніка — афіцэра, журналіста, перакладчыка і паэта, “Лермантава беларускай паэзіі”. Ён быў знаёмы з “Вацэкам”, запрасіў яго на вечарыну. У Сяргея сваёй жылплошчы ў Мінску яшчэ не было, імяніны святкавалі на гасціннай кватэры Уладзіміра Караткевіча. Мы дружна атачылі калегу з берагоў Влтавы, здзіўляліся, як хораша ён гаворыць па-беларуску. А паколькі на маёй хатняй паліцы ўжо стаялі яго манаграфіі “Украінская і беларуская літаратура ў чэшскіх перакладах” (1956), “Даследаванні па гісторыі чэшска-беларускай супольнасці” (1960) і іншыя, мы сталі абменьвацца кнігамі, пісаць на іх водгукі. Жыдліцкі запрасіў Караткевіча і яго жонку ў Прагу, іх дружба вылілася ў пераклады

Вацлаў Жыдліцкі з Максімам Танкам і Іванам Шамякіным

на чэшскую мову раманаў і аповесцяў “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Нельга забыць”, “Хрыстос прыязміліся ў Гародні” і “Чорны замак Альшанскі”. Былі сустрэчы на канферэнцыях у Мінску, у доме адпачынку “Іслач” каля Ракава — менавіта там зроблены здымак Вацлава з Максімам Танкам і Іванам Шамякіным.

Апошні раз мы бачыліся ў 1991-м, калі група беларускіх скульптараў і літаратараў выязджала аўтобусам у Прагу, каб выбраць знакавае месца для помніка Францыску Скарыну, які, як вядома, выдаў там у 1517 годзе першую кніжку на старабеларускай мове. Нашымі папечнікамі-экскурсаводамі былі Вацлаў Жыдліцкі і настаўнік-філолаг Міласлаў Зіма. Дарэчы, калі б не іх прадуманая да-

памога, у Празе сёння не стаяў бы наш Скарына, не віднелася б мемарыяльная дошка на бібліятэцы “Клементынум”.

18 жніўня 2002 года вернага сябра беларускай літаратуры не стала. У некралогі я прыгадаў, што нарадзіўся ён 16 красавіка 1931 года ў вёсцы Тулічаў Валынскай вобласці (Украіна), адкуль пасля вайны сям’я перасялілася ў Чэхію. Сярод заслуг нябожчыка згадваў курсы лекцый па беларускай філалогіі для студэнтаў Карлава ўніверсітэта, падручнік “Кароткі нарыс гісторыі беларускай літаратуры”, пераклады твораў А. Адамовіча, Я. Брыля, В. Быкава, І. Пташнікава, І. Шамякіна, складзеныя ім анталогію беларускай паэзіі, аднатомнікі Я. Купалы і М. Танка.

Глыбокія пласты мінуўшчыны

Дзіяна Курыла

Знойдзеныя пад час раскопак на Гродзеншчыне артэфакты хутка стануць музейнымі экспанатамі

Для выкладчыка Гродзенскага дзяржуніверсітэта Юліі Юркавец праца з гістарычнымі артэфактамі ў самым разгары. Чатыры месяцы разам са студэнтамі яна была на раскопках. Фрагменты посуду, металічныя цвікі, манеты — усе знаходкі хутка лягуць у аснову вялікай навуковай працы.

Знаходкі з даўніны

Раскопкі каля вёскі Коматава ў Гродзенскім раёне пачаліся мінулым летам. “Усе знойдзеныя артэфакты датуюцца канцом XV — пачаткам XVIII стагоддзя, — гаворыць Юлія Юркавец. — Гэта чалавечыя астанкі,

часткі посуду, якую прыносілі на могількі, фрагменты разбуранага будынка”. Акрамя таго, знойдзены некалькі аб’ектаў жалезнага веку. Так што гісторыю тут можна вывучаць пластамі. У працэсе працы на гэтым невялікім участку зямлі археолагі знайшлі адрозу 300 пахаванняў — адно над другім. Аказваецца, нашы продкі жылі ў сярэднім 35 гадоў, была вялікая смяротнасць сярод дзяцей. У больш глыбокіх пластах — сведчанні пра яшчэ больш старажытныя паселішчы.

Чым гэтае месца так прыцягвала людзей на працягу стагоддзяў — яшчэ трэба адказаць. Вынікі навуковай працы будуць падрыхтаваны праз некалькі месяцаў. А да канца года ўчастак “Коматава-5”, як завучы яго навукоўцы, стане востравам. Ніжэй па цячэнні Нёмана ідзе будаўніцтва Гродзенскай ГЭС, і прылеглая тэрыторыя сыдзе пад ваду — тут з’явіцца вадасховішча. За гэты час у Коматава ўмацоўць берагі і ўсталююць памятны знак.

Прыцягальныя вобразы

Упэўніцца ў тым, што традыцыйныя народныя промыслы і рамёствы сёння набываюць сучасныя рысы, можна было на выставе “Млын” у сталічным выставачным цэнтры

Кацярына Мядзведская

Майстар Злата Гютава аўтарскія лялькі пачала ствараць усяго паўгода таму. А ў яе ўжо дзве калекцыі. Адна “12 месяцаў” — асабістая, з ёй аўтару вельмі шкада расставіцца. Другая ж, “Вялікі горад”, рабілася спецыяльна для выставы. “Усе вобразы ўзятыя з жыцця, падгледжаныя на вуліцах, — тлумачыць майстар. — Вось адна лялька-дзяўчына выйшла на прагулку адразу пасля дождыка і не забылася ўзяць з сабой парасон. Другая, у вячэрняй сукенцы, збіраецца ў тэатр. Гэтая, па-мойму, вельмі прыгожая, проста выйшла з дому па красавіца перад сямброўкамі...”

Самае прыемнае, прызнаецца аўтар, маляваць вочы, рабіць валасы, прыдумваць аксесуары да адзення. Унутры кожнай цацкі для цеплыні зашыта насенне лёну, для душэўнасці — зорачкі аніса. Але любая лялька мае сэнс, калі з ёй гуляюць дзеці. Любімыя цацкі двухгадовай дачкі Златы — матуліны. А пра тое, што кожная прыгажуня з калекцыі “Вялікі горад” знойдзе ўрэшце свой прытулак, майстар не

сумняваецца: “У таго, хто набывае такую ляльку, ёсць месца для яе і ў душы, і ў доме”.

А вось традыцыйныя абрадавыя лялькі і лялькі-абярэгі на выставе прадстаўлялі майстры з віцебскай творчай студыі “Берагіня”. Сакрэтам, як спалучыць традыцыі і сучаснасць, падзялілася Ала Мішурная: “Шыем жаночае і мужчынскае адзенне з ільну, а да сучаснага крою дадаем элементы народнага этнічнага каларыту — вышыўку і традыцыйную сімволіку”. Нездарма на сукенках, што на стэндзе “Берагіні”, выштыя кветкі — як сімвал дабрабыту і прыгажосці. На паясках — узоры з ромбікаў і хваляў, якія, як лічыцца, прыцягваюць шчасце, улываюць на добрае здароўе.

Арыгінальную тэхніку вышыўкі прыдумала Юлія Цалкова. Пачынала яна з узораў на сурвэтках, а цяпер з дапамогай ніткі і іголки стварае рэпрадукцыі карцін знакамітых мастакоў. “Я сама распрацоўваю схемы вышыўкі, падбіраю колеры. Цяпер заканчваю ўжо дваццаць другую карціну!” — пахвалілася майстар.

Уражваюць і партрэты Вольгі

АЛЕКСАНДР ШКАРБА

Да такіх незвычайных рэчаў, што былі на выставе, хочацца дакрануцца...

Жыўняк, якія яна вышывае бісерам. “Больш падабаецца рабіць вясельныя творы, вышываць твары дзяцей”, — прызнаецца аўтар. Дарэчы, канкурэнтаў у Вольгі амаль няма. Бываюць выпадкі, калі бісерам упрыгожваюць адзенне святых на іконах, робяць невялікія нацюрморты. Вольга ж стала пачынальніцай

новага жанра.

Дарэчы, многія майстры дзяліліся з наведвальнікамі сакрэтамі сваёй творчасці. Пад час выставы прайшлі, напрыклад, майстар-класы па вырабе пацерак і бранзалетаў з дрэва, а яшчэ народныя ўмельцы паказвалі, як з дапамогай фарбаў даць новае жыццё старым рэчам.

Мабільны патруль

Дар’я Клімава

Віцебскія міліцыянеры пры нясенні службы сталі больш выкарыстоўваць тэхніку

Упершыню патрульныя выехалі на дзяжурства ў Віцебскі парк адпачынку на матаролерах. Сачылі за правапарадкам міліцыянеры на скутэрах і ў дачным пасёлку Уланавічы.

Менавіта зоны адпачынку, прыгарадныя дачныя пасёлкі ў летні перыяд стануць аб’ектамі ўвагі такіх мабільных нарадаў. Дарэчы, ініцыятыва пакупкі скутэраў належыць самім міліцыянерам. Бо, калі на пешае патруляванне ўчасткаў у раёне пляжнай зоны ля возера Доўжа і ў бліжэйшым дачным пасёлку патрэбныя тры патрулі, то цяпер гэтыя аб’екты будуць знаходзіцца ў зоне ўвагі аднаго міліцыянера на матаролеры. Насельніцтва вельмі добразычліва аднеслася да такіх змен. Ды і самім міліцыянерам дастаўляе задавальненне язда на зручнай тэхніцы.

Віртуоз акардэона

Ірына Гардзіенка

Юны музыкант з Магілёва перамог на міжнародным конкурсе ў Германіі

Першае месца і спецыяльны прыз Асацыяцыі акардэаністаў атрымаў выхаванец Магілёўскай гімназіі-каледжа мастацтваў па класе баяна Міхаіл Валчкоў на Міжнародным конкурсе акардэаністаў і баяністаў у нямецкім Клінгенталі. “Клінгенталь — гэта цэнтр па вытворчасці сусветна вядомых акардэонаў і баянаў “Вельтмайстар”, — удакладніла намеснік дырэктара гімназіі-каледжа па канцэртнай рабоце Юлія Іванова. — Прычым па прэстыжнасці, значнасці з конкурсам акардэаністаў і баяністаў у Клінгенталі можа супернічаць хіба толькі форум музыкантаў “Кубак свету”.

Міхаіл Валчкоў пацвердзіў высокі ўзровень айчынай акардэоннай школы. Ён, дарэчы, ужо чацвёрты выканаўца з Беларусі, які дасягнуў такога выніку за апошнія дзесяць гадоў удзелу беларускіх музыкантаў у гэтым конкурсе. А супернікамі яго ва ўзроставай катэгорыі да 15 гадоў былі музыканты з Германіі, Польшчы, Францыі, Італіі, Расіі, Партугаліі, Швейцарыі, Аргенціны, Кітая і іншых краін.

Як адзначыла Юлія Іванова, поспех у Германіі для Міхаіла — не выпадковасць і не збег акалічнасцяў, а вынік штодзённай напружанай працы. Яму дапамагаў рыхтавацца да выступлення загадчык кафедры баяна-акардэона Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, заслужаны артыст Беларусі Мікалай Сеўрукоў. Да таго ж у Міхаіла ўжо ёсць вопыт удзелу і перамог на іншых конкурсах.

Бажэна — каралева вясны

Карона для Бажэны

Пятро Арэшка

Самых прыгожых і таленавітых студэнтак штогод збірае конкурс “Каралева Вясна”

Сёлета фінал XX міжнароднага конкурсу грацыі і артыстычнага майстэрства “Каралева Вясна-2011” праходзіў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Дзяўчаты дэманстравалі не толькі сваю знешнасць, але і самыя розныя таленты, праходзілі праз шэраг выпрабаванняў. Дарэчы, у фінале ўдзельнічалі як юныя беларускія прыгажуні, так і грацыі з Расіі, Украіны, Латвіі, Венесуэлы — лепшыя па выніках нацыянальных адборачных тураў конкурсу.

І вось аўтарытэтнае журы вынесла рашэнне: перамагла Бажэна Багінская, студэнтка мастацкага факультэта з Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. Тытул першай віцэ-міс прысуджаны адразу дзвюм прыгажуням — Сіланхель Рэйес з Венесуэлы і Наталлі Ларыёнавай з Беларусі. І ганаровы тытул другой віцэ-міс падзялілі беларуска Дзіяна Жукоўская і расіянка Наталія Капленка.

Зручныя пераходы на карысць бяспечнага руху па магістралях

НАВАКОЛЛЕ

Праходзьце, калі ласка!

Спецыяльныя дарожныя пераходы для жывёл зробіць у Белавежскай пушчы

Як вядома, цяпер будуюцца аўтадарога вакол Нацыянальнага парку “Белавежская пушча”. Робяцца і неабходныя захавы для бяспечнага руху па ёй. Бо сустрача з ласём ці зубрам на дарозе хоць і экзатычная, ды нічога добрага вадзіцелю альбо пасажырам не абячае.

Як паведаміў супрацоўнік Навукова-практычнага цэнтры па біярэсурсах Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Руслан Навіцкі, спачатку будуць узведзены

два пераходы для дзікіх жывёл з Белавежскай пушчы. “Бетонныя канструкцыі плануецца пракласці пад дарожным пакрыццём, — патлумачыў вучоны. — Прычым ужо да восені пераходы павінны быць гатовыя. А каб жывёлы не палохаліся шуму аўтатранспарту, а таксама стуку ўласных капытоў, у гэтых прагонах пры дапамозе спецпакрыццяў будзе зроблена гукаізаляцыя”.

Вучоныя падумалі і над тым, як завабіць казуль, ласёў, кабаноў і іншых жывёл да ўваходаў у падземныя калідоры. У якасці прынад пры іх будуць высаджаны кармавыя расліны.